

DYCHA

12 grudnia 2022r.

WYDANIE OKOLICZNOŚCIOWE

DZIEŃ PATRONA

I

Rozmłowała się ma dusza

W cichym szeleście drzew,

Gdy koronami ich porusza

Druh mój, przecichy wiew.

II

Rozmłowała się ma dusza

W głośnych odmětach fal,

Gdy druh mój, burza, je porusza,

W nieznaną płynąc dal.

III

Rozmłowała się ma dusza

W twórczych promieniach zórz,

Gdy druh mój, słońce, w świat wyrusza,

Życia płomienny stróż.

IV

Rozmłowała się ma dusza

W przepastnej nocy mgłach,

Gdy druh mój, śmierć, na połów rusza,

A przed nią lęk i strach.

Z chłopskiego zagonu aż po profesurę we Lwowie

„Do szkoły chodził pieszo”

Urodził się 12 grudnia 1860 roku. Jego dzieciństwo upłynęło w skrajnej nędzy – był jednym z czternaściorga dzieci Piotra Kasprowicza i Józefy z Kloftów. Jako małe dziecko niespodziewanie wyzdrowiał z choroby, którą uważano za śmiertelną: to wydarzenie postrzegane było w kategoriach cudu. Przypisywano to łasce, która miała spłynąć z obrazu świętego Walentego, ale i głębokiej religijności matki poety. Miało to wpłynąć na cały jego późniejszy rozwój duchowy i artystyczny.

- Do szkoły chodził pieszo, a jak po zimie były roztopy, a był początkującym uczniem, dziadek zrobił takie półwozie o dwóch kołach, wsadzał go i podwoził pod Inowrocław. Albo prznosił go na barkach. Nieraz o suchym kawałku chleba szedł, ponieważ dzieci było dużo... było mu ciężko - wspominała siostrzenica Jana Kasprowicza.

Jego doświadczenia lat gimnazjalnych były typowe dla młodych ludzi dorastających w zaborze pruskim. Jako dziesięciolatek, dzięki ambitnej matce i pomocy lokalnego nauczyciela, zaczął naukę w gimnazjum w Inowrocławiu (należał wówczas do Towarzystwa Tomasza Zana)...

przenosił się potem do szkół w Opolu, Raciborzu i Poznaniu; w tym ostatnim (gimnazjum św. Marii Magdaleny) zdał w 1884 roku maturę. Studia filozoficzne i literaturoznawcze odbywał na uniwersytetach Wrocławia i Lipska.

Te trudne życiowe doświadczenia zaowocowały później wierszami o charakterze społeczno-naturalistycznym. "Poezja chłopska" Kasprowicza - najbardziej chyba znana dzięki sonetom z cyklu *Z chałupy* (1889) - to wizja świata prześląkniętego cierpieniem i społeczną niesprawiedliwością.

„Był tytanem pracy”

W 1888 roku - już po studiach - Jan Kasprowicz przeniósł się do Lwowa. Z miastem tym związał się na wiele lat. Oprócz swej działalności literackiej zajmował się tu publicystyką, tłumaczeniami, a przede wszystkim pracą akademicką. W 1904 roku uzyskał tytuł doktora na Uniwersytecie Lwowskim, kilka lat później objął tamtejszą katedrę literatury porównawczej, był również rektorem tej uczelni.

Ku góróm

W kolejnych latach jego twórczość zmieniała swe oblicza: okres symboliczny (*Krzak dzikiej róży*, 1898) przechodził w katastroficzny (słynne hymny ze zbiorów *Ginącemu światu*, 1901 i *Salve Regina*, 1902). Ale po czasie poszukiwań i buntu nadeszło swoiste pogodzenie. Wyrazem tej afirmatywnej postawy były nie tylko - przeniknięte franciszkańską prostotą - poezje z tomu *Księga ubogich* (1916). Jan Kasprowicz zwrócił się bowiem w kierunku kultury Podhala. Co więcej, trzy lata przed śmiercią, w 1923 roku, zamieszkał w willi **Harenda** na zboczach Gubałówki.

- Należał on do tych poetów, którzy starali się pogłębić czy też przemyśleć na nowo te idee, które w latach młodości stanowiły ich wyzwanie wiary. Stąd między innymi fascynacja góralszczyzną – mówili goście audycji poświęconej poezji Kasprowicza w okresie międzywojennym.

„To był skandal obyczajowy”

W 1911 roku ożenił się po raz ostatni. Jego wybranką została znacznie młodsza (ponad 30 lat różnicy) 19-letnia córka carskiego generała Maria Bunin. - Jeśli którakolwiek z bohaterek mojej książki zasługuje na miano kobiety fatalnej, to właśnie jest nią Maria Kasprowiczowa - oceniał Radosław Romaniuk, autor szkiców zebranych w tomie "One. Kobiety, które kochały pisarzy".

Jaka była Maria? - Domagała się szalenie intensywnego życia wewnętrznego, stworzenia pewnej aury, o której myślała, że dokonać tego może jedynie artysta - mówił Radosław Romaniuk. Jak dodał, to trzecie małżeństwo Kasprowicza w swoich początkowych latach było szczęśliwie. Poeta bowiem potrafił sprostać duchowym czy też intelektualnym oczekiwaniom żony.

Profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie

Ostatnie lata życia poświęcił głównie pracy pedagogicznej – w roku akademickim 1921/22 był rektorem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. W tym czasie często bywał w Zakopanem. Od 1923 roku zamieszkał na stałe w zakopiańskiej willi **Harenda**. Spędził w niej trzy ostatnie lata życia.

Zmarł 1 sierpnia 1926 roku.

Miejsce spoczynku zapisał w poetyckim testamencie, który zawarty jest w XIV utworze „Księgi Ubogich”:

Albo, jeżeli już łaska

wybijcie mi przystań nad rzeką

tu, nad tą burtą kamienną

pod szumów wieczystych opieką

Mauzoleum na Harendzie

Mauzoleum wybudowano z inicjatywy **Marii Kasprowiczowej** według projektu Karola Stryjeńskiego – ówczesnego dyrektora Szkoły Przemysłu Drzewnego w Zakopanem. Na czele komitetu budowy stanęli przyjaciele Kasprowicza – Kornel Makuszyński i Leopold Staff. Społeczna budowa trwała siedem lat. Granitowe mauzoleum ukończono w 1933 roku. W tym też roku przeniesiono prochy poety ze starego cmentarza w Zakopanem, gdzie był pochowany w grobowcu Dłuskich.

NASZ PATRON POLIGLOTA!!!

Znajomość języków obcych – nowożytnych, ale i klasycznej greki, dała mu możliwość tłumaczenia.

Pozostawił po sobie również bardzo bogaty dorobek przekładowy. Trzeba tu wspomnieć przede wszystkim o przekładzie wszystkich dzieł dwóch reprezentantów teatru Grecji starożytnej: Ajschylosa i Eurypidesa. Przekłady tego ostatniego tragika doczekały się nagrody Polskiej Akademii Umiejętności. Pisarz z powodzeniem spolszczył również wiele dzieł twórców angielskich (Szekspir, Byron, Tennyson, Wilde, Swinburne, Marlowe) i niemieckich (Goethe, Nietzsche, Schiller, Grillparzer). W roku 1907 ukazała się antologia jego przekładów *Poeci angielscy*, w rozbudowanej formie wydana *post mortem*, bo w roku 1931, pod tytułem *Obraz poezji angielskiej*. Nie udało się ukończyć ambitnego planu przekładu całości dramatów Williama Szekspira. Roman Loth zwraca również uwagę na przekład francuskich sztuk Adama Mickiewicza, a to *Konfederatów barskich* oraz *Jakuba Jasińskiego*, jego łacińskiej ody do Napoleona III oraz *Pieśni o żubrze* Mikołaja Hussowskiego. W roku 1912 ukazała się w dwóch tomach antologia przekładów scenicznych *Arcydzieła europejskiej poezji dramatycznej*.

Willa Kasprowicza na Harendzie

Od 1950 r. jest jego muzeum. Wejście do niej prowadzi przez werandę, latem ozdobianą ulubionymi przez Kasprowicza nasturcjami, z której roztacza się wspaniały widok na góry. W 1920 r. dom wybudował Jan Fudala Kluś z przeznaczeniem pod pensjonat.

Niedługo potem sprzedał go angielskiej malarce Winifred Cooper, a od niej dom odkupił Kasprowicz.

Materiały pochodzą z:

<https://culture.pl/pl/tworca/jan-kasprowicz>

https://poezja.org/wz/Jan_Kasprowicz

<https://polskieradio24.pl/39/156/Artykul/2635595,nie-byl-taki-jak-go-przedstawiaja-nieznane-twarze-jana-kasprowicza>

Pytanie konkursowe

(od redakcji)

Dzięki któremu przyjacielowi Kasprowicz mógł kupić dom przedstawiony na poniższym zdjęciu?

Znasz odpowiedź, zgłoś się do p. Anny Musiał – Łubianki.

Do 20 grudnia czekamy na odpowiedź.

Nagrody czekają!!!

Chcesz, umiesz pisać, rysować?

Dołącz do zespołu redakcyjnego!

Kontakt: Anna Musiał - Łubianka